

constaten la diversificació del discurs (conservació, digitalització, història, instal·lació, legislació, pedagogia...) que defineix les Jornades Varés com un encontre d'interprofessionals (arxivers, editors, fotògrafs, fotoperiodistes i experts en noves tecnologies) que cerquen diferents propostes i experiències que enriqueixin la seva formació més enllà de les seves pròpies necessitats professionals.

La lectura del llibre ens fa avinent que ens trobem davant una nova paradoxa: un llenguatge universal, el de la imatge, no compta amb eines homogènies per tal de ser cercat a través de diferents fonts d'informació i encara menys amb una cobertura legislativa comuna que determini que el que pot ser captat i difós en un territori ho pugui ser en un altre. L'obra també recull experiències de treball molt properes que van traçant línies de treball que ens serveixen de reflexió i de referència per als treballs presents i futurs. Tenim doncs dos nivells de lectura, que ens fan passar de la globalitat a la concreció. Si en la primera part llegim reflexions generals sobre el món de la imatge i això ens permet establir pautes per al coneixement de les bondats i les mancances d'aquest món, en la segona part trobem experiències relacionades de forma molt breu, directes en les seves conclusions, que ens sorprenen agradablement, en harmonitzar el macrocosmos amb la necessitat del micro-

treball. Són descripcions, exposicions, catalogacions, investigacions històriques...: petites peces realitzades per professionals que ajuden a comprendre el trencaclosques del món de la imatge. Podríem parlar de diferents textos, però només n'esmentaré dos, atesa la meua deformació com a fothistoriadora. D'una banda, per enèsima vegada s'ha tornat a parlar de Fargnoli, però a cada nou text es posa sobre la taula alguna parcel·la nova d'aquest autor. Contràriament, gairebé per primera vegada s'ha parlat de Frederic Ballell, un autor del qual es coneixia alguna imatge però no la seva biografia ni la seva trajectòria professional. Gràcies a un acurat treball d'investigació s'ha rescatat aquesta figura de l'oblit i s'ha recuperat un important fotoperiodista que estava vinculat a les comarques de Girona per raons familiars, atès que el seu pare era fill de Llagostera.

Dolors Grau i Ferrando

Excavacions a la Cerdanya

PADRÓ, Josep *et alii*.
Excavacions arqueològiques a Júlia Libica (Llívia, la Cerdanya).
 Sèrie Monogràfica 20. Museu d'Arqueologia de Catalunya.
 Girona, 2000.
 144 pàgines.

Una monografia sobre els treballs arqueològics realitzats a Llívia des de l'inici dels anys 70 fins a mitjan dels 80 sempre ha de ser benvinguda, per diverses raons. Per un costat, perquè malgrat que l'autor principal (J. Padró) ha anat publicant els seus resultats amb una certa regularitat (*Quadern d'Informació Municipal*, *Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, revistes especialitzades i actes de congressos nacionals), la recopilació i la síntesi sempre són d'agrair ja que posen en ordre les idees, tot aportant nous enfocaments de la realitat ja observada. Així, trobem en aquesta obra un cúmul de documentació parcialment o totalment inèdita (fotografies, plantes parcials, seccions, plànols generals i topografies), informacions renovades i una presentació evolutiva dels sectors excavats més diàfana, que permeten una millor aproximació al lector per part de l'arqueologia l·livienca del moment.

D'altra banda, hom ha d'aplaudir l'aportació dels dos estudis realitzats sobre la ceràmica romana i medieval, els quals disten

molt de ser simples afegitons. L'elaborat per Jordi Campillo a partir d'una anàlisi morfomètrica –posteriorment ampliada amb una recerca microscòpica sobre làmina prima, conjuntament amb altres autors– ha permès caracteritzar en bona part la producció romana localitzada a Llívia –i, per extensió, a la resta del territori–, així com presentar la hipòtesi sobre l'existència d'un conjunt de tallers ceràmics de produccions fines situats a la Cerdanya. De l'estudi de Luis M. González mereix destacar-se la seva sistemàtica, que conjuntament amb l'assaig de caracterització cronotipològica del taller l·livienca al llarg de l'edat mitjana fixa un punt de partida per tal d'establir una comparació morfotècnica entre aquest conjunt de ceràmiques grises medievals i les altres localitzades a la Cerdanya, bé produïdes a la comarca, bé arribades des de l'exterior.

Troblem a faltar una planta general de situació dels jaciments l·livienca més detallada, a gran escala, per tal d'establir relacions més visibles entre aquests i d'anàlitzar amb major profunditat les orientacions en relació amb la hipotètica parcel·lació proposada per O. Olesti, com també una actualització del paper del nucli dins l'organització del territori. Ara bé, això potser seria motiu, per si mateix, d'una altra publicació, en la qual

Excavacions arqueològiques a Júlia Libica

s'haurien d'incloure necessàriament els resultats de les investigacions iniciades en la dècada dels 90 a la vila i al castell, d'especial transcendència per a la recerca de la història de Llúvia.

No voldríem acabar, però, sense deixar constància que la pràctica totalitat de la recerca duta a terme en el període que ens ocupa té nom propi, atès que –amb tot el que això implica en qualsevol dels casos– durant molts anys dir «arqueologia a Llúvia» (i hom hi afegiria «a la Cerdanya», amb permís de P. Campmajó, D. Crabol i pocs investigadors més que hi intervingueren més puntualment, com M. Cura o J. Rovira) fou sinònim de dir «Josep Padró». I és per això que pensem que aquest volum no deixa de ser un petit homenatge a la seva constància professional i a la seva aportació personal a la història local i cerdana.

Oriol Mercadal

El cost d'una guerra

FÀBREGAS ROIG, Josep.
La Guerra Gran, 1793-1795. El protagonisme de Girona i la mobilització dels Miquelets.
Pagès Editors, 2000.

El tarragoní Josep Fàbregas Roig ens ofereix un segon lliurament de la seva tesi doctoral sobre la guerra que a final del mil set-cents enfrontà el Regne d'Espanya amb la República Francesa (1793-1795) i que tingué les comarques de l'actual demarcació de Girona com a protagonistes, en ser territori fronterer. No fou la darrera vegada: pocs anys després (1808-1814) les tropes napoleòniques castigaren un altre cop la població amb incendis de collites i de cases, pillatge, robatori de bestiar, violacions, assassinats...

L'obra, que ha comptat amb la col·laboració de l'Ajuntament de Girona en l'edició, es divideix en dos grans blocs, l'un que analitza els esdeveniments principals del conflicte armat i l'altre que estudia les aportacions econòmiques (via cadastre o vals reials) i militars (homes) del correngiment de Girona. La primera part constitueix una síntesi de la cronologia dels episodis bèl·lics més rellevants: el setge de Roses, la batalla del Fluvià, la conquesta de la Cerdanya i la rendició del castell de Sant Ferran de Figueres.

El llibre és atractiu pedagògicament a causa de

l'abundant cartografia de moviment dels exèrcits i d'aportacions econòmiques per zones. Les fonts documentals són sovint de primera mà, ja que l'autor no ha estalviat viatges a la recerca d'informació en arxius tant peninsulars com francesos. De Catalunya sobresurten els municipals de Girona, Barcelona i Sant Feliu de Guíxols, els comarcals de la Generalitat i els privats del Palau de Peralada (on es conserven diversos dietaris anònims de l'època) o del Palau Requesens (Centre Borja de Sant Cugat). De més enllà destaca l'escorcoll a Simancas, amb uns fons interessantíssims que convindria microfilm per acostar-los als investigadors i evitar costosos desplaçaments. No oblidem tampoc el meticolós buidatge d'hemeroteca, sobretot les capçaleres *Gazeta de Madrid* i *Diario de Barcelona*, a més de les col·leccions d'impresos. La bibliografia utilitzada és, com correspon a una tesi, prolífica i exhaustiva.

La segona part tracta la contribució del correngiment de Girona, amb sucoses comparacions amb la resta del Principat. Es detallen el total de voluntaris, de baixes, d'hospitalitzats per regiments, i no hi manquen estadístiques de l'armament d'artilleria, de la munició, de vestimenta, d'alimentació, de tributacions de cadastre i de defensa. El llibre, de fàcil lectura (no passa de les dues-centes pàgines), és una lliçó d'història que ens permetrà

endinsar-nos en la història militar de l'època moderna d'una manera entenedora, útil per als tallers d'història i professorat d'ensenyament. Esperem noves aportacions de les mans de Josep Fàbregas, a causa de l'enorme quantitat de material recollit.

Josep M.T. Grau i Pujol

Uns sarcòfags massa desconeguts

AMICH I RAURICH, Narcís M.
Els sarcòfags romans i paleocristians de Sant Feliu de Girona.
Col·lecció Patrimoni Cultural. Monografies Girona Ciutat, 1. Institut d'Estudis Gironins i Ajuntament de Girona. Girona, 2000.

L'Ajuntament de Girona i l'Institut d'Estudis Gironins han triat, per presentar com cal la col·lecció Patrimoni Cultural (Monografies Girona Ciutat) i per definir-ne sense embuts els objectius i l'estructura, un conjunt monumental únic, extraordinari, antic i quasi desconegut, que es conserva en un lloc molt cèntric i emblemàtic de la ciutat, el temple de Sant Feliu. Es tracta d'un grup esplèndid de vuit sarcòfags esculpats de marbre, versemblantment obrats a Roma entre el primer terç del segle III i el segon terç del segle IV, i que es troben encastats als murs del presbiteri de l'església, quatre al costat de l'Epístola i quatre més al de l'Evangeli.